

Lietuvos ekonomika demonstruoja išskirtinį atsparumą COVID-19 krizei.

Atsipirkusi trumpu ir negiliu kritimu pirmojo karantino metu, ji visiškai išvengė nuosmukio antrąjį 2020 m. pusmetį ir jau 2021 m. pradžioje pasiekė prieškrizinį lygį. Tačiau didėjančios nekilnojamojo turto kainų burbulų, sparčiai augančios infliacijos bei darbo rinkos nesubalansuotumo rizikos gali išstumti Lietuvą iš tvaraus ekonomikos augimo kelio, naujausioje ekonomikos apžvalgoje perspėja „Luminor“ banko analitikai.

Pasak „Luminor“ vyriausiojo ekonomisto dr. Žygimanto Maurico, COVID-19 pandemijos sukelta pasaulio ekonomikos krizė buvo beprecedentė daugeliu aspektų: nuosmukio, ekonomikos skatinimo priemonių masto, trikdžiais įvairiuose ekonomikos sektoriuose. „Ekonomikos nuosmukis buvo gilus, tačiau tik nedaugelis jį pajuto, nes namų ūkių ir įmonių apsaugojo valstybių pritaikytos ekonomikos skatinimo priemonės. Tačiau pandemijos baimė atėjo ir praėjo, o ekonomikos skatinimas – liko, nes vyriausybės ir centriniai bankai nesiryžta „atimti punšo taure vakarėliui vos prasidėjus“. Tokia politika lemia tai, kad pasaulio ekonomika beprecedenčiu greičiu juda nuo nuosmukio iki perkaitimo, dėl ko didėja makroekonominių ir finansinių netolygumų rizika“, – sakė „Luminor“ banko vyr. ekonomistas dr. Žygimantas Mauricas.

Karantino suvaržymai bei kitos pandemijos kontrolės priemonės sutrikdė gamybos ir logistikos grandines visame pasaulyje, o dosnios ekonomikos skatinimo priemonės padidino vartojimo prekių paklausą. Didėjantis atotrūkis tarp mažėjančių gamybos apimčių ir augančio vartojimo sąlygojo tam tikrų medžiagų ir įrangos (pvz., puslaidininkių) trūkumą ir padidino infliacinį spaudimą.

„Šiais metais Kalėdinėmis dovanomis geriau pasirūpinti iš anksto, nes pasaulinės tiekimo grandinės gali būti užstrigusios net iki kitų metų. Visgi, Lietuvos pramonės įmonėms, kurios įprastai turi trumpesnes tiekimo grandines, tai yra ne tik grėsmė, bet ir galimybė. Europos Komisijos apklausos duomenimis, net 70 proc. Vokietijos gamybos įmonių skelbia turinčios riboti gamybos pajėgumus dėl įrangos ir medžiagų stokos, o tokių įmonių dalis Lietuvoje siekia vos 26 proc.“ – teigia Ž. Mauricas.

Lietuvos ekonomikos augimą pristabdyti gali vis aktualesne tampanti darbuotojų trūkumo problema. Darbo rinkoje susidarė paradoksali situacija, kuomet tuo pat metu fiksuojamas rekordiškai aukštas laisvų darbo vietų skaičius ir sąlyginai aukštas nedarbo lygis. Darbo rinkos nesubalansuotumus lemia staigūs ekonomikos struktūros pokyčiai (pvz., išaugęs elektroninės prekybos populiarumas ir turizmo sektoriaus susitraukimas), karantino ar darbuotojų migracijos suvaržymai bei ekonomikos skatinimo priemonės, paskatinusios dalį darbuotojų negrįžti į darbo rinką. Tad Lietuvos laukia nelengvas iššūkis, didinant darbo rinkos lankstumą bei formuojant išmanią imigracijos politiką, nes mažai tikėtina, jog spartus ekonomikos augimą pavyks palaikyti traukiantis vietinės darbo jėgos pasiūlai.

Taip pat grėsmę kelia spartus būsto kainų augimas, kurį skatina populiarus naratyvas, kad

būsto kainos ateityje tik augs dėl į ekonomiką įlietų jai skatinti skirtų lėšų. Toks naratyvas į rinką pritraukia spekuliantų, kurie sukelia perteklinę būsto paklausą – tuo pačiu ir kainas. Lietuvoje būsto kainų metinis augimas jau viršija 15 proc., o būsto skelbimų portaluose nurodytų kainų augimas yra dar spartesnis: Vilniuje jis jau siekia 19 proc., o Palangoje – net 40 proc.

Pasak Ž. Maurico, spartus būsto kainų bei darbo užmokesčio augimas gali užkurti ir infliacijos augimo laužą. Tai būtų pavojingas kelias Lietuvai, nes populiarus naratyvas, kad pinigų įliejimas į ekonomiką neva sukels didelę infliaciją, tikėtina, nepasitvirtins.

„Per pastarąjį dešimtmetį vartotojų kainos euro zonoje išaugo vos 15 proc. nepaisant to, kad pinigų kiekis daugiau nei padvigubėjo. Prognozuojama, kad Vokietijoje 2022-2024 m.

vidutinė metinė infliacija sieks vos 1,5 proc., pasaulio fabriku vadinamoje Kinijoje artimiausiu metu, tikėtina, ji taip pat neviršys 2 proc. Tuo tarpu nusilpęs Lenkijos zlotas padidino vartojimo prekių kainų lygio skirtumą tarp Lietuvos ir Lenkijos iki rekordinių 17 proc. Lietuva turėtų vertinti šias tendencijas kaip išpėjimą ir stengtis neišsisukti į augančios infliacijos spiralę. Kitu atveju didelė infliacija gali sukelti grėsmę Lietuvos tarptautiniam konkurencingumui vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu“, – sakė Ž. Mauricas.

Dauguma ekonomikos skatinimo priemonių yra nukreiptos į esamos situacijos išsaugojimą, tačiau „Luminor“ ekonomisto teigimu, Lietuvai, kaip sparčiai augančiai ekonomikai, nepakanka išlaikyti „status quo“. Galiausiai, Lietuva turėtų, esant galimybei, atverti savo ekonomiką, atsisakant perteklinių karantino ribojimų bei ekonomikos skatinimo priemonių, kurios iškraipo konkurencinę aplinką, paskatų sistemą, išbalansuoja darbo rinką bei didina ekonominę neapibrėžtumą.

„Lietuvai reikia augti, norint pasivyti turtingesnes Vakarų valstybes. Šalies ekonominė raida artimiausiu metu bus kupina neapibrėžtumo, tačiau jei sugebėsime neišpūsti būsto kainų ir infliacijos burbulų, atsisakysime karantino ribojimų bei sumaniai panaudosime ES paramos lėšas, tikėtina, kad Lietuvos ekonomikos augimas išliks spartus ir 2021 m. bei 2022 m.

atitinkamai sieks 4,5 proc. ir 4,0 proc. Ilgesnio laikotarpio ekonomikos augimo potencialas priklausys nuo to, kaip seksis persijungti nuo „išleisk tiek, kiek pasiskolinai“ prie „išleisk tiek, kiek surinkai mokesčių“ naratyvo“, – sakė Ž. Mauricas.

[NT nuoma](#)

